TARİH Sınıf-9

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU ZAMANIN TAKSİMİ

İnsanlığın ortaya çıkışıyla birlikte insanın karşılaştığı temel sorunlardan biri, zamanı anlamlandırmak olmuştur. İnsan, geçmişini bir düzene sokmak için asır, çağ, devir gibi terimlere başvurmuştur.

Yazı sayesinde tarihin kaydını tutmaya başlayan insanoğlu yazının keşfini bir dönüm noktası olarak kabul etmiştir. Bunun sonucunda yazıdan önceki zamanlar tarih öncesi, sonraki zamanlar ise tarihî dönemler olarak adlandırılmıştır.

Böylece tarihî olayların daha rahat incelenmesi, araştırılması ve öğrenilmesi için tarihçiler tarihi belirli dönemlere (çağlara) ayırmıştır. Geçmişin dönemlendirilmesinde farklı toplum ve kültürler kendi tarihlerindeki önemli olayları esas almıştır.

TAKVİM SİSTEMLERİ

İnsanlık; zamanı gün, hafta, ay, yıl gibi belli periyotlara bölmüş ve düzenli bir sistem çerçevesinde algılamıştır. Hayatı bu çerçevede düzenlemek üzere insanlar takvimi kullanmıştır.

Sümerler, Babiller, Mısırlılar, Yunanlar, İbraniler, Romalılar, Aztekler, Mayalar, Çinliler, Hintler, Tibetliler, Türkler ve Araplar gibi çok çeşitli millet ve topluluklar değişik takvimler meydana getirmiştir. Bu millet veya topluluklar takvimleri ay veya güneş yılını esas alarak oluşturmuştur.

Bazı toplumlar takvimlerini "ay yılı" esasına göre oluşturmuştur. Ay yılı, Ay'ın Dünya etrafındaki dönüşünü esas alır ve on iki tur dönüşü bir yıla denk gelir. Bu süre 354 gündür.

Bazı toplumlar ise takvimlerini "güneş yılı" esasına göre oluşturmuştur. Güneş yılı, Dünya'nın Güneş etrafındaki bir tur dönüşünü esas alır. Bu süre 365 gün 6 saattir.

Türkler de tarih boyunca yaşadıkları coğrafyaya göre kültürel, ekonomik ve dinî etkileşimlerin ürünü olarak çeşitli takvimler kullanmışlardır. Tarih boyunca Türkler; On İki Hayvanlı Türk Takvimi'ni, Hicrî takvimi, Celâli Takvimi, Rûmî takvim ve Miladi Takvimi kullanmıştır.

On İki Hayvanlı Türk Takvimi

Türklerin kullandığı ilk takvimdir. Güneş yılı esasına göre düzenlenmiştir. Hangi tarihten itibaren kullanıldığı bilinmemekle birlikte bu takvim Kök Türkler ve Uygurlar tarafından kullanılmıştır.

On iki yılda bir devir yapan bu takvimde yıllar, hayvan adları ile gösterilir.

Hicri Takvim

Türklerin İslamiyet'i kabul ettikten sonra kullandığı takvimdir. Bu takvimde Hz. Muhammed'in hicret ettiği yıl (622), başlangıç kabul edilmiştir. Hz. Ömer Dönemi'nde oluşturulan bu takvim, ay yılını esas almıştır. Bu takvime göre bir yıl 354 gün 8 saat 48 dakikadır. Ayrıca bir ay yılı, bir güneş yılından yaklaşık 11 gün eksiktir. Diğer bir ismi kamerî (ay) takvimidir. Günümüzde İslam dünyası, dinî günleri hicrî takvime göre belirlemektedir.

Celâli Takvimi

Büyük Selçuklu Sultanı Celaleddin Melikşah'ın (1072-1092) emriyle Ömer Hayyam başkanlığında kurulan bir astronomi heyetince hazırlanmıştır. Başlangıç olarak 1079 yılı kabul edilmiştir.

Güneş yılı esasına göre düzenlenmiştir.

Rûmî Takvim

Osmanlı Devleti'nde mali işlerin düzenlenmesi amacıyla kullanılmıştır. Güneş yılı esasına dayanan bu takvimde bir yıl 365 gün 6 saattir.1839'dan itibaren mart ayı, mali yılbaşı olarak kabul edilmiştir.

Miladi takvimle arasında 584 yıllık fark vardır.

Miladi Takvim

Günümüzde dünyada en yaygın kullanılan takvimdir. Bir yıl 365 gün 6 saattir. Başlangıcı, Hz. İsa'nın doğumundan bir hafta sonrası yani 1 Ocak'tır. Kökeni Mısırlılara dayanan bu takvimi Romalılar geliştirmiş ve Papa 13. Gregorious (Gregoryus) son şeklini vermiştir. Bu nedenle "Gregoryen takvimi" de denir. Ülkemizde 1 Ocak 1926'dan itibaren kullanılmaya başlanmıştır.

ZAMANIN SINIFLANDIRILMASI

Yüzyılların sınıflandırılmasında milat kavramı dikkate alınır.

Hz. İsa'nın doğumundan önceki yıllara MÖ (milattan önce), sonrasına da MS (milattan sonra) denir.

Yüzyıl kavramı teorik olarak sonu çift sıfır ile biten bir yılda başlar ve "yüzyıllık dönem" anlamında kullanılır. Bu kavram, XVI. yüzyılda ortaya çıkmıştır.

Yüzyıl hesaplamalarında verilen tarih bir ve iki basamaklı sayıdan oluşuyor ise I. yüzyıldır. Üç basamaklı sayıdan oluşan bir tarih ise yüzler basamağına bir eklenir. Dört basamaklı sayıdan oluşan bir tarih ise binler ve yüzler basamağındaki sayılar iki basamaklı kabul edilir ve bu sayıya bir eklenir. Örneğin 1453'teki İstanbul'un Fethi, XV. yüzyılın ikinci yarısında ve aynı yüzyılın üçüncü çeyreğinde meydana gelmiştir.

Sorular

1- ● Takvimin başlangıç tarihi olarak hicret kabul edilmiştir.
● Osmanlı Devleti'nde mali işlerde aksama olmaması için kullanılmıştır.
● Güneş yılı esas alınmıştır.

Özellikleri verilen takvim aşağıdakilerden hangisidir?

A) On İki Hayvanlı Türk Takvimi
B) Hicri Takvim
C) Celâli Takvimi
D) Rûmî Takvim
E) Miladi Takvim

Cevap: D

2-Miladi takvim ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Başlangıç olarak 1 Ocak tarihi kabul edilmiştir.
B) Ülkemizde 1923'ten itibaren kullanılmaya başlanmıştır.
C) Güneş yılına göre düzenlenmiştir.
D) Bir yıl 365 gün 6 saattir.
E) Takvimin ilk şekli Mısırlılara aittir.

Cevap:B

3-Herhangi bir yüzyılda dünyanın her yerinde aynı siyasi, sosyal, kültürel özelliklerin görülmesi beklenemez. Örneğin Anadolu'da Demir Çağı'nın yaşandığı bir dönemde, dünyanın başka bir yerinde Tunç Çağı ya da Bakır Çağı yaşanabilmektedir.

Buna göre;

I. Zaman dilimleri evrensel değildir.
II. Tarihi sınıflamak yanlıştır.
III. Çağlar bölgesel özellik gösterebilmektedir.

yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve III
E) I, II ve III

Cevap:D